

KALE TAVAS'IN NAHİYE MERKEZİ HALİNE GELİŞİ (1895)*

Mithat AYDIN**

Özet

Bugün Kale Tavas olarak bilinen, antik dönemin Tabae (Taba, Tabai, Tabenon)'sı, kuruluş tarihi tam olarak bilinmemekle beraber, eski bir yerleşim merkezi olarak modern zamanlara kadar önemini muhafaza etmiştir. Nitekim, bu yerleşim merkezinin Roma, Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı dönemlerinde terk edilmeyip iskân olunması, yüzyıllarca bölgedeki stratejik önemini devam ettirdiğinin açık bir göstergesidir. Zamanla bulunduğu hâkim ve korunaklı sarp tepeden, kuzeyindeki ovaya kayan Kale Tavas, 19. yüzyıla kadar bir kaza merkezi olagelmıştır. Ancak, Kale Tavas bu konumunu, 17. ve 18. yüzyıllarda gelişerek 1868'de kaza merkezi haline gelen, 26 km kuzeydoğusundaki Yarengüme'ye bırakmıştır. 1868 yılından 1895 yılına kadar idarî bakımdan köy statüsünde bulunan Kale Tavas'ın nahiye merkezi olması 1892'lerde konuşulmaya başlanmış ve nihayet bu yönde Denizli Mutasarrıflığı'nın Aydın Vilayeti'ne gönderdiği 29 Haziran 1308 (11 Temmuz 1892) tarihli tahriratla başlayan süreç 14 Şevval 1312/28 Mart 1311 (10 Nisan 1895) tarihli irade ile tamamlanmıştır. İşte bu çalışma, Kale Tavas'ın nahiye merkezi olması sürecini ele almaktadır. Bu çerçevede Kale Tavas'ın nahiye merkezi olmasını gerektiren faktörler üzerinde durularak, nüfusu, stratejik konumu, buraya bağlanacak köyler ve ilk yıllardaki yönetimi konusuna açıklık getirmeye çalışmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Kale Tavas, Tabae, Yarengüme, Tavas Redif Taburu, Denizli Mutasarrıflığı, Ahmed Rif'at Efendi.*

KALE TAVAS' BECOMING A NAHİYE/A SUB DISTRICT (1895)

Abstract

Ancient times' Tabae (Taba, Tabai, Tabenon), known as Kale Tavas today and also with unknown foundation date, doesn't lose its significance until modern times. Thus, not being left this settlement in periods of Rome, Seljuk, Anatolian Principalities and Ottoman is a clear sign of its strategic importance in the region throughout centuries. After a while, Kale Tavas, moving from the overlooking and sheltered steep hill toward to plain on its north, became a county settlement till 19th century. However, Kale Tavas left its location to Yarengüme which was 26 km northeast of it and became a county settlement in 1868 developing in 17th and 18th centuries. It was started to be talked about in 1892s that Kale Tavas, a village in administrative respect from 1868 to 1895, became a sub district and the period started with the correspondence dated June 29, 1308 (July 11, 1892) - Denizli Mutasarrıflığı eventually sent to Aydın in this respect - was completed with behest dated Shawwal 14, 1312/March 28, 1311 (April 10, 1895). This study deals with the period of Kale Tavas' being a sub district. In this framework, it tried to clarify its population, strategic location, the villages connected to that place and administration in the first years emphasizing factors requiring Kale Tavas' becoming a sub district.

Key Words: *Kale Tavas, Tabae, Yarengüme, Tavas Redif Battalion, Denizli Mutasarrıflığı, Ahmed Rif'at Efendi.*

1. GİRİŞ

Kale Tavas bölgesindeki yerleşme tarihi, Kalkolitik Çağ'a kadar gitmektedir. Elimizdeki bulgulara göre bölgedeki en eski yerleşim yeri, Kale Tavas ile Yarengüme yolu üzerinde Yarengüme'nin 7 km güneybatısında ve Tabae antik kentine 8 km uzaklıktaki Meded Höyüğü'dür. Höyük'te yapılan yüzey

araştırmalarında Kalkolitik Çağ ve İlk Tunç Çağı'na ait siyah dolgulu, kırmızı boyalı, perdahlı ve açkılı çanak çömlek parçalarına rastlanmıştır (Kılıç ve Başol, 2012: 2; Mellaart, 1954: 231). Höyük; Hitit, Frig, Pers, Yunan, Roma, Bizans ve Türk izlerini taşımakla beraber, burada henüz arkeolojik çalışmalar yapılmadığından etraflı bilgi edinmek mümkün değildir.

* Bu çalışma, 2-3 Nisan 2012 tarihleri arasında yapılan Kaledavaz Sempozyumu'na sunulan bildirinin genişletilmiş şeklidir.

**Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, DENİZLİ.
e-posta: maydin@pau.edu.tr.

Bununla birlikte, yerleşme tarihi açısından bugünkü Kale'nin tarihi, hemen güneyindeki yüzeyi düz, sarp kayalıklar üzerinde kurulmuş olan Tabae (Taba, Tabai, Tabenon)'ye uzanır. Tabae'nin ne zaman kurulduğu kesin olarak bilinmese de, bölgede son yıllarda yapılan arkeolojik buluntular ve diğer kaynaklar Hellenistik dönem öncesi Karyalılardan beri var olduğuna işaret etmektedir. Türk hâkimiyeti öncesi Hellen, Roma ve Bizans hâkimiyetinde kalan Tabae, bir yerleşim merkezi olarak önemini kesintisiz bir şekilde devam ettirmiştir. Bizans döneminde şehrin bir piskoposluk merkezi olarak dinî öneme sahip bulunması ayrıca kayda değerdir. Şehrin, tarihin her devresinde önemini devam ettirmesinin, bu stratejik ve dinsel konumundan ileri gelmiş olduğu kuşkusuzdur. Zira, antik dönemin Mobolla (Muğla) yolu üzerinde bulunan Tabae şehri, Apollonia (Medet) Heracleia (Vakıf Köyü), Sebantopolis (Kızılca) ve Aphrodisas (Geyre) gibi kentlere ulaşımı olup yakın ilişkiler içinde olmuştur. Bu yakınlaşma, güneyde Kidrama ve Kibyra vadisinde, Kuzeyde Laodikia'nın bulunduğu Lykos Vadisinde (Denizli Ovası) görmek mümkündür. Batıda Mobolla'dan (Muğla) sonra Ege Denizi kıyısında olan Caunos'tan (Köyceğiz) Halikarnassos'a (Bodrum'a) kadar Tabae'nin ticarî bağının olduğu araştırmacılar tarafından tespit edilmiş durumdadır (http://www.kale.bel.tr/30/4/sayfa/Kale_Tarihi.html, Erişim Tarihi: 16.02.2012).

Kale ve çevresi, 12. yüzyıl başlarında Selçuklu kumandanlarından Mirza Bey tarafından Türk hâkimiyetine girmiştir. 1243 yılındaki Köseadağ savaşı sonucunda Selçuklu Devleti'nin zayıflaması üzerine Kale ve çevresinde, Güneybatı Anadolu'da hüküm süren Menteşe Oğulları etkin olmaya başlamıştır.

14. yüzyıl seyyahlarından İbn. Batuta'nın Denizli'den Muğla'ya giderken burada konakladığı bilinmektedir. Seyahatnamesinde Kale Tavas'ta bulunduğu sırada olayları nakleden Batuta, kalenin İlyas Bey adında biri tarafından idare edildiğini ve halkın kendisine karşı duyduğu merakı anlatır. Batuta, ayrıca sahabelerden Suhayb'ın Kale halkından olduğunu zikreder (Batuta, 2005: 281). Aynı yüzyılın bir başka seyyahı El Ömeri'nin kayıtlarına bakılırsa, 14.yüzyıl başlarında

Kale Tavas, 600 köye hükmeden bir hükümet merkeziydi ve 4.000'ni süvari, 10.000'i piyade 14.000 askerden oluşan bir orduya sahipti (Kütükoğlu, 2002:8, 11).

1365'te Menteşe Oğullarının eline geçen Kale Tavas, 1390/1391 yılında Yıldırım Bayezid'in Menteşe Oğulları topraklarını ele geçirmesiyle Osmanlı hâkimiyetine girmiştir. Ankara Savaşı'ndan sonra Timur tarafından Menteşe Oğulları'na iade edilen şehrin Osmanlı hakimiyetine-bir daha elden çıkmamak üzere-yeniden girişi 1424 yılında II.Murad zamanında gerçekleşmiştir.

17. yüzyıl Seyyahı Evliya Çelebi'nin anlattıkları, Kale Tavas hakkında etraflı bilgiler edinmemize imkân vermiştir. Seyahatnamesinde aktardıklarına göre, Tavas Ovası'nın güneyinde, Yunanlılar tarafından yapılmış olan kale, "âsumâna ser çekmiş bir şahin ve zağanos ve baz yuvalı" yüksek ve yalçın bir kaya üzerinde, etrafı 3.000 adımlık, doğu tarafında demir bir kapısı ve bu kapının önünde gavyâ kuyusu gibi derin bir hendeği bulunan kare planlı bir kale idi. Bu yüzyılda dış kalenin yer yer yıkılmış olduğu, fakat iç kalenin hâlâ mamur olduğu anlaşılmaktadır. Kale dizdarı iç kalede oturmakla beraber, burası iç-il olduğundan askeri yoktu. Elli hanenin bulunduğu iç kalede han, hamam, çarşı-Pazar bulunmamaktaydı. Beş mahallesi bulunan dış kalede ise, 300 kadar ev, 5 cami, 10 çarşı, 1 han, 1 hamam, 3 sıbyan mektebi, 3 sebil, 2 tekke ve 6 zaviye mevcuttu. Şehir halkının bağ ve bahçeleri, kalenin batısındaki Kesir Dağı'nın dibinde yer almaktaydı. Halk, yılın 6 ayını oldukça verimli bu bağ ve bahçelerde geçirirdi (Evliya Çelebi, 2005: 101). 1830 sayımında 364 haneye sahip Kale Tavas'ın 819 erkek nüfusu vardı (Kütükoğlu, 2010: 38-39).¹ Bu nüfusla Kale Tavas, Menteşe Sancağında nüfus yoğunluğu bakımından beşinci sırada bulunan yerleşim yeriydi. 1844'deki sayımına göre de, 482 hanelik Kale Tavas halkının %91'nin 174,75 dönüm tutarında bağı mevcuttu (Kütükoğlu, 2002: 8-9). Bu bakımdan, 19.yüzyılın ilk

¹ 1830 yılı verilerine göre Yarengüme ise 1.208 hane ve 2.638 erkek nüfusla, Menteşe sancağının en kalabalık yerleşim birimi konumundaydı. Bu sırada Yarengüme'nin nüfusu, Sancak merkezi olan ve 1.099 haneye ve 2.133 erkek nüfusa sahip olan Muğla'yı bile geride bırakmıştır (Kütükoğlu, 2010: 38-39).

yarısında bölgenin coğrafi yapısına dair iki batılı kartografın (haritacının) vermiş olduğu bilgi kayda değerdir. Bu kartograflardan Cramer 1832'de, H.Kiepert ise 1840'ta Kale Tavas'a gelip bölgenin coğrafi yapısını incelemişlerdir (Kılıç ve Başol, 2012: 10).

İdarî olarak Kale Tavas, 1887 yılına kadar Menteşe Sancağı sınırları içinde kalmıştır. Bu tarihte, Denizli'nin mutasarrıflığa tahvili üzerine Tavas kazasının Denizli Sancağı'na bağlanması sonucunda Kale Tavas karyesi de Denizli'ye bağlanmıştır (BOA., *DH.MKT.*, 1304: 1435/14).² Ancak, Kale Tavas'ın 1868'e kadar kaza merkezi durumunda bulunduğunu, bu tarihten nahiye merkezi olduğu 1895 yılına kadar olan 27 yıllık süreçte idarî olarak köy statüsünde bulunduğunu belirtmek gerekir. Kale Tavas 1868 yılında kaza idare merkezi olma pozisyonu, Denizli'ye yakınlığının da avantajıyla kendisine göre daha gelişmiş bulunan Yarengüme'ye³ bırakmak zorunda kalmıştır.⁴

² Denizli'nin mutasarrıflık haline getirildiği sırada Tavas kazasıyla beraber Buldan kazası da Denizli'ye bağlanmıştır. Aynı tezkirede, Denizli'ye tabi nahiye durumundaki Sarayköy kazaya, ona bağlı Kadı karyesi de nahiyeye tahvil olmuştur. (BOA., *DH.MKT.*, 1304: 1435/14).

³ Yarengüme'nin 1868'de kaza merkezi olduğu, Aydın Vilayeti ve Maliye Nezareti'ne gönderilen Şukkadaki "*Menteşe Sancağı'na tâbi' Tavas Kâ'immâkamılığına makarr-ı ittihâz olunan Yarengüme Kazâsında hükümetgâh bulmak üzere ashâb-ı hamiyet ve servet tarafından ma'lûmü'l-mikdâr bedel ile bir bâb hâne iştirâ ve ta'mirât ve tanzimât-ı mukteziye edilecek "* şeklindeki ibareden açıkça anlaşılmaktadır. (BOA., *A.MKT. MHM.*, 1285: 436/55) Yarengüme'nin 19. yüzyıldaki gelişimi için bakınız: Kütükoğlu, 2007).

⁴ Süresini tam olarak tespit edemesek de, Hırka köyünün de bir dönem Tavas Kazası'nın hükümet merkezi olduğu anlaşılmaktadır. 9 Rebiyü'l-âhir 1278 (14 Eylül 1861) tarihli mazbatada bunu açık bir şekilde görmek mümkündür. Mazbata'da Hırka köyünün "*Tavas Kazâsının merkezi*" zikredilmesine neden olan konu ise, idare merkezi olarak kullanılacak bir konağın olmaması nedeniyle, ikâmete elverişli Abdullah Ağazâde Mehmed Efendi'nin konağının satın alınması ve tamiratı için gerekli olan 15.000 kuruşun ödenmesi için Vilayetçe yapılan teklif idi. (BOA., *MVL.*, 1278: 617/61); BOA., *İ.MVL.*, 1278: 456/20464).

2.KALE TAVAS'IN NAHIYE MERKEZİ OLUŞU

19. yüzyıla kadar nahiyeler, bir yerleşme ünitesi ve idari varlık olarak düzenlenmiş değildi. Dolayısıyla nahiyelerin Osmanlı taşra yönetiminde yerini alması 19.yüzyıla özgü bir gelişmedir (Ortaylı, 2011: 99). Özellikle de, nahiye merkezlerinin, 1864 ve 1871 nizamnamelerinde yapılan düzenlemelerin bir sonucu olarak ortaya çıkmış olduğunu belirtmek gerekir. 1864 nizamnamesinde nahiye, birkaç köyün toplanmasıyla meydana getirilmiş; nüfus ve arazi bakımından kaza ile köy arasındaki yerleşim yerleri olarak belirlenmiştir (Düstur, I, 1289: 608). Bununla birlikte, 1864 Nizamnamesi'nde bir idari birim olarak nahiyenin yönetim şekli ve birimleri hakkında herhangi bir hüküm yer almamıştır. Nahiye yönetimine dair esaslı düzenlemeler 1871 nizamnamesi ile yapılmıştır. 1871 Nizamnamesi'ne göre (Düstur, I, 1289: 645-647), nahiyeye dâhil olacak köy ve çiftliklerin en az 500 erkek nüfusunun bulunması gerekmektedir (52. madde). Bununla beraber, bir yerin nahiye haline gelmesi için de şöyle bir bürokratik işleyiş gerçekleşirdi. Konu, önce sırasıyla kaza, liva ve vilayet idare meclisinde, sonra da vilayet umûm meclisinde görüşülüp karara bağlanır, bu karar bir mazbata ile hükümete bildirilirdi. Nihayet Padişahın iradesiyle nahiyenin teşkili resmîyet kazanmış olurdu (53. madde).

1892 yılında, Kale'nin stratejik konumu, tarihi potansiyeli, nüfusu ve ekonomik boyutu ile bir nahiye merkezi olması gerektiği halk ve yöneticiler arasında yüksek sesle konuşulmaya başlanmıştır. Bu bakımdan, Denizli Mutasarrıflığı'nın 29 Haziran 1308 (11 Temmuz 1892) tarihinde "*Tavas Kazasına merbût Kal'a-i Tavas kasabasının nahiye teşkili halinde ahâli-i mahalliye tarafından ta'ahhüd edilen müdir mesârifinden başka Tahrirât Kâtibi istihdâmı ve Jandarma ilâvesi gibi ma'âşâtı livânın mukannenât-ı haziresini tezyid edecek mesârif için bir gûne karşılık bulunub bulunmadığının bilinmesine mütevakkıf olduğundan evvel emirde buralarının dahi muvazzahan iş'ârı*"nı istemesi atılan ilk ve önemli adımlardan biri olmuştur. Mesele, 26 Mart 1893 tarihinde Kaza İdare Meclisi'nde ele alınmıştır. Hazırlanan mazbatada (BOA., *ŞD.*, 1312: 1390/20), Kale Tavas kasabasının neden nahiye olması

gerektiğinin gerekçeleri belirtilirken, nüfus ve malî durumuna ilişkin istatistikî veriler ortaya konulmuştur. Buna göre; 2.885 haneye sahip olan Kale Tavas'ın nüfusu 14.325 idi. Buranın vakıf irâdı, arazi ve temettuat vergisi toplamı ise 195.819 kuruştur.

Mazbatada teşkil edilecek nahiye merkezine 24 Köyün (daha sonra köy sayısı 23'e inmiştir) bağlanması teklif edilmiştir. Kale'nin nahiye olmasındaki asıl gerekçe ise kazanın büyüklüğü nedeniyle köylerin kaza merkezine olan uzaklığıdır. Bu durum, vergilerin toplanması, idare, adliye, güvenlik gibi hizmetlerin aksamasının temel sebeplerinden biri olarak görülmüştür: "...Her hâlde Kal'a-i Tavas kasabasının nahiye merkezi teşkili matlûbât-ı hazinenin vakt ve zamanıyla istihsâlini ve ahâlinin istikmâli esbâb-ı istirahatını mucib ve emr ve idâre ve inzibâtî ve mu'âmelât-ı 'adliyenin sür'at ve suhûletle cereyânını müstecvib olduğu..."

Yapılan tetkikata göre nahiye merkezi olarak Kale Tavas'a bağlanacak olan 24 köyün, kaza merkezi olan Yarengüme'ye uzaklığı 6 ila 15 saat arasında değişmekteydi ki, bu bazı köylerin kaza merkezine uzaklığının hayli fazla olduğunu göstermektedir. Şimdi, nahiye merkezi teşkiliyle bu köylerin idare merkezi olarak Kale Tavas ile olan uzaklığı 2-8 saat arasında olacaktır. Bunun ise, söz konusu köy ahalisine resmi işlerini yürütmek üzere nahiye merkezine ulaşmakta kolaylık sağlayacağı aşîkârdır.

Mazbatada Kale Tavas'ın nahiye merkezi yapılmasının getireceği malî külfete ayrıca işaret edilmiştir. Nahiye Müdürü başta olmak üzere nahiye yönetiminde görev alacak kâtip ve jandarmaya verilecek maaşın nereden karşılanacağı, başından beri cevabı aranan soru olmuştur. Bölge halkı, başlangıçta söz konusu giderin karşılanması için taahhüde bulunmuşsa da, daha sonra yapılan incelemelerde "ahâli-i mahalliye"nin "mesârifât-ı dâ'ime-i mezkûreyi vermeye kudretyâb olmayacaklarından mesârifât-ı vâkî'ânın sâye-i kudretvâye-i hazret-i padişâhîde kâmilten hazine-i celileden tesviyesi" teklif edilmiştir. Kaynak temini konusunda Aydın Vilayeti'nin Dâhiliye Nezareti'ne gönderdiği 4 Mayıs 1309 (16 Mayıs 1893)

tarihli üst yazıda (BOA., ŞD., 1312: 1390/20),⁵ nahiyenin teşkiliyle ortaya çıkacak masrafin, hazinece karşılanması mümkün değilse, vilayet dâhilindeki diğer liva kazalarına bağlı olan nahiyelerden doğrudan doğruya tabi bulunduğu kazadan idaresi mümkün olan bir nahiyenin ilgisiyle, masraflarına karşılık gösterilen meblağın Kale Tavas nahiyesinin teşkilat giderleri için düşünülebileceği, ancak vilayet dâhilindeki nahiyelerden hiç birinin bulunduğu konum itibarıyla buna uygun olmadığı belirtilmiştir. Bu nedenle teşkil edilecek olan Kale Tavas nahiyesinin "emsâline tevfikân yeniden tahsisıyla teşkili esbâbının istihsâline müsa'âde" buyrulması Dâhiliye Nezareti'ne arz edilmiştir.

Kale Tavas nahiyesinin teşkiliyle, burada görev yapacak olanların alacakları maaş ve masrafları miktarının ne olduğunu sonradan tespit etmek mümkündür. Aydın Vilayeti'nin 23 Ağustos 1309 (4 Eylül 1893) tarihli tahriratına göre, Nahiye Müdürü'nün maaşı 500, Tahrirat Kâtibi'nin maaşı ise 150 kuruş idi. Ayrıca, kırtasiye giderleri için de 20 kuruş ayrılacaktı. Bu arada asayiş için nahiyeye ayrılacak olan jandarma ve tahsildarın yeniden tayin ve maaşının açıktan tahsisi mümkün olmadığından mevcuduyla idare edilmesi gerekli görülmüştür. Vilayetin bu yazısında, yukarıda çıkarılan toplam 670 kuruş masrafa nahiyedeki hükümet konağı için ayrılması gereken kira tutarının dâhil edilmediği de eklenmiştir. Çünkü; "şimdilik, hükümet konağı ittihaz kılınacak mahall mevcut bulunmuş olduğundan icâra lüzûm görülmemekle hesâba derc edilmemiştir."

Kale Tavas'ın nahiye merkezi haline geliş sırasında, gerek nahiye merkezinin, gerekse nahiye sınırları içine alınan köylerin nüfusuna ilişkin toplanan veriler, bölgenin nüfus yoğunluğunu tespit etme imkânı vermektedir. Nahiyenin nüfusuna dair en sağlıklı bilgiyi Kaza Nüfus Müdürü, Tahrirat Kâtibi ve Vergi Kâtibi'nin imzasıyla hazırlanan 23 Ağustos 1309 (4 Eylül 1893) tarihli defterden (BOA., İ.DH., 1312: 1321/1312; Bkz: Ek 6) edinmekteyiz. Bu defterde nüfus verileri "zükûr (erkek)" ve "inâs

⁵ Aydın vilayetinin Dâhiliye Nezareti'ne gönderdiği 4 Mayıs 1309 (16 Mayıs 1893) tarihli bu yazısı, buradan Sadaret'e 14 Zî'l-ka'de 1310/18 Mayıs 1309 (30 Mayıs 1893) tarihinde yazılmıştır.

(bayan)" olarak tasnife tabi tutulurken, ilgili yerleşim yerinin hane sayısı ayrıca verilmiştir.

Söz konusu deftere göre Kale Tavas nahiyesinin merkez ve köylerinin nüfusu şöyledir:

Tablo 1. 1893 yılında Kale Tavas Nahiyesinin Nüfusu

	Kal'a-i Tavas ve Köyleri Adı	Nüfus			
		Hane Sayısı	Zükür (Erkek)	İnâs (Bayan)	Toplam
1	Kal'a-i Tavas	793	1.961	1.960	3.921
2	Muslugüme	68	162	175	337
3	Kör Teke ⁶	167	409	413	822
4	Kesre ⁷	145	241	343	584
5	Kozluk ⁸	207	521	551	1.072
6	Fazıl ⁹	42	113	130	243
7	Muradlar ¹⁰	65	171	159	330
8	Yörükoğlu ¹¹	92	236	237	473
9	Gazeller (Gazâllar) ¹²	40	111	131	242
10	Timurcular	76	166	159	325
11	Dirilsin	67	172	181	353
12	Aramla	128	346	337	683
13	Sazak	107	302	333	635
14	Taşlı ¹³	73	184	193	377
15	Varallı	83	236	241	477
16	Orta Tepe	61	119	135	254
17	Tınar	59	111	138	249
18	Belânye (Beded/Meded Bey ile) ¹⁴	292	610	631	1.241
19	Yusuf Ekini (Sumurta, Alioğlu, Kal'abud Deresi ve Orta Köy ile) ¹⁵	316	765	789	1.554
	TOPLAM	2.881	6.934	7.236	14.172

⁶ Kör Teke karyesi 12 Safer 1326/2 Mart 1324 (15 Mart 1908) tarihli "İrade-i Seniyye" ile Bozdoğan kazasına bağlanmıştır (BOA., DH.MKT., 1242/17, 20 S. 1326). İrade-i Seniyye için hazırlanan Tezkire için bakınız: EK 4.

⁷ Kesre karyesi 12 Safer 1326/2 Mart 1324 tarihli "İrade-i Seniyye" ile Muğla'ya bağlanmıştır. İrade-i Seniyye için hazırlanan Tezkire'de alınan kararın gerekçesinde "Kozluk, Kesre, Belânye, Yörük, Muradlar Gazeller, Taşlı ve Yörükoğlu karyelerinin Muğla'ya tahvil-i irtibatları mu'amelât-ı umûmiyece mucib kavâ'id ve muhassenât olacağı vechle 'askeriyece de mahzur olmadığı anlaşılmiş olduğundan..." denilmiştir (BOA., DH.MKT., 1242/17, 20 S. 1326; BOA., Y.A.Res., 154/91, 26 S. 1326; Bkz: EK 4).

⁸ Kozluk karyesi 12 Safer 1326/2 Mart 1324 tarihli "İrade-i Seniyye" ile Muğla'ya bağlanmıştır. Bakınız: EK 4.

⁹ Fazıl Karyesi, 3 Ramazan 1323/17 Teşrin-i Evvel 1321 (30 Ekim 1905) tarihli "İrade-i Seniyye" ile Muğla'ya bağlanmıştır. Bu yöndeki talebin, 16 Ramazan 1322 tarihinde Sadaret'e tahriratta "ahâlinin istid'âsi"ndan kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Söz konusu tahriratta talebin gerekçesi "mevki-i coğrafyası itibariyle

Tavas'dan ziyâde Muğla'ya münâsebeti ve mesâfece kurbiyeti (yakınlığı) olmasına mebni" şeklinde ifade edilmişti (BOA., DH.TMIK.S., 55/62, 6 N. 1322; BOA., DH.TMIK.S., 60/48, 19 N.1323).

¹⁰ Muradlar karyesi 12 Safer 1326/2 Mart 1324 tarihli "İrade-i Seniyye" ile Muğla'ya bağlanmıştır (Bkz: EK 4).

¹¹ Yörükoğlu karyesi 12 Safer 1326/2 Mart 1324 tarihli "İrade-i Seniyye" ile Muğla'ya bağlanmıştır (Bkz: EK 4).

¹² Gazeller karyesi 12 Safer 1326/2 Mart 1324 tarihli "İrade-i Seniyye" ile Muğla'ya bağlanmıştır (Bkz: EK 4).

¹³ Taşlı karyesi 12 Safer 1326/2 Mart 1324 tarihli "İrade-i Seniyye" ile Muğla'ya bağlanmıştır (Bkz: EK 4).

¹⁴ Beded (Meded?) köyü nüfusu, Belânye'nin nüfusuna dâhil edilerek verilmiştir. Defterde Beded Bey'in nüfusunun bulunması gerektiği bölüme "Nüfus İdâresince Belânye ile birlikde bulunduğundan ikisinin nüfusu icmâlen Belânye'de gösterilmiştir" notu düşülmüştür.

¹⁵ Sumurta, Alioğlu, Kal'abud ve Orta Köy köylerinin nüfusu, Yusuf Ekini ile birlikte verilmiştir. Defterde bu durum "nüfusları ayrı olmadığı cihetle Yusuf Ekini'nde cümlesi gösterilmiştir" şeklinde izah edilmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi Kale Tavas ve ona bağlanacak olan köylerin toplam nüfusu 14.172’dir. Nahiye merkezi 793 hane ve 3.921 nüfusuyla bölgenin en kalabalık yerleşim yeri konumundadır. Buraya tabi köyler arasında nüfus yoğunluğu bakımından Yusuf Ekini, Belanye ve Kozluk öne çıkan köyler arasında gelmektedir ki, bunların nüfusu 1.000’in üzerindedir. Nahiyeye bağlanacak köylerin nüfusu büyük ölçüde 300 ila 600 arasındadır. Nüfusu 300’ün altında olan köy sayısı ise üçtür. Köylerdeki hane sayısı ise 60 ila 150 arasında yoğunlaşmıştır. Bu bakımdan Kale Tavas nahiyesine bağlanan köylerin nüfus itibarıyla orta ölçekte olduğu söylenebilir.

Diğer taraftan, Tablo 1’de gördüğümüz nüfus verileri, 1308 (1890/1891) yılı verileriyle (Bkz: Ek 2) mukayese edildiğinde, Kale Tavas’a bağlı köylerin nüfusunun 3 yıllık süreçte toplamda bir artış halinde olduğu görülmektedir. 1308 yılındaki nüfus verileriyle kıyaslandığında nahiye ve köylerin toplam nüfusunda küçük bir artış olmakla beraber, köy ve nahiyeler bire bir ele alındığında kiminde artış, kiminde ise düşüşler mevcuttur. Ancak genel olarak artış ve düşüşler olağanüstü düzeyde değildir. En büyük artış 226 kişi ile Aramla köyünde yaşanırken, büyük düşüş ise 145 kişiyle Kesre köyünde olmuştur. Genellikle nüfus artış/düşüş oranının, hane sayısındaki artış/düşüşle paralel seyrettiği gözlenmiştir.

Kale’nin nahiye olmasında, bölgenin nüfus yoğunluğu önemli bir etken olmakla beraber, yukarıda bahsi geçen mazbataya atfen değindiğimiz gibi, köylerin kaza merkezine uzaklıkları da belirleyici bir etken olmuştur. Kaza idaresince, hazırlanan 23 Ağustos 1309 (4 Eylül 1893) tarihli cetvelde nahiyeye bağlanan köylerin kaza ve nahiye merkezine uzaklıklarını ayrı ayrı görmek mümkündür. Ek 3’de verilen cetvele bakıldığında köyleri birbirine uzaklıkları satır ve sütun olarak karşılaştırıldığında farklılıkların görüldüğü gözden kaçmamaktadır.¹ Örneğin, cetvelde Yarengüme-Kesre arasındaki mesafe 10

¹ Ek 3’te köylerin nahiye ve kaza merkezlerine uzaklıkları, 1308 verilerini içeren Ek 2’deki verilerle karşılaştırıldığında bazı küçük farklılıkların olduğu gözden kaçmamaktadır. İki tabloda verilen uzaklıklarda Kesre ve Dirilsin hariç birçok yerde 1 saatlik bir fark bulunduğu görülmüştür.

saat olarak verilmişken, mesafeye Kesre-Yarengüme olarak bakıldığında 11 saat olarak görülmektedir. Yine, Yarengüme-Yusuf Ekini arası 12 saat iken, Yusuf Ekini-Yarengüme arası 11 saat verilmiştir. Bu fark genelde 1-2 saat arasında değişmekle beraber, zaman zaman bunun üstünde görülen örnekler de mevcuttur. Örneğin, Gazeller-Orta Köy arasındaki mesafede 4 saatlik bir fark bulunmaktadır. Bize göre, bu fark, iki yerleşim yeri arasında gidiş dönüş olarak, ayrı ayrı düşünülen mesafenin arazi koşulları göz önünde bulundurularak hesaplanmış olmasından kaynaklanmıştır. Diğer taraftan, Kaza İdaresi’nce hazırlanan haritada (Bkz: Ek 1) köylerin bulunduğu yere bakıldığında, cetveldeki kimi verilerin ihtiyatla karşılanması gerektiği anlaşılmaktadır. Mesela, Taşlı ile Muradların Kale’ye mesafesi aynı (3 saat) verilmiş iken, aslında Taşlı’ya göre daha güneyde bulunan ve aynı yolu kullanan Muradların Kale’ye uzaklığının daha fazla olması gerekmektedir. Aynı şeyi Sumurta ile Muslugüme’nin Kale’ye olan mesafesi için de söyleyebiliriz. Neticede cetveldeki bilgiler kıymete haiz olmakla beraber, ihtiyatla kullanılmayı gerekmektedir.

Kale Tavas’ın nahiye haline gelişindeki sürecin tamamlanmasında Umûm Erkan-ı Harbiye’nin müspet görüşü önemli bir yer tutmuştur. Şûrâ-yı Devlet’çe büyük önem atfedilen askeriyenin görüşü, 22 Ramazan 1311 (29 Mart 1894) tarihli tezkire ile sorulmuştur. Askerî görüş, Üçüncü Ordu Komutanlığı’nın yapmış olduğu inceleme ile açıklık kazanmıştır. Seraskerliğin, Şûrâ-yı Devlet Riyâset Vekâleti’ne gönderdiği 15 Kanun-ı Evvel 1310 (27 Aralık 1894) tarihli tahrirat ile serdedilen görüş, Kale’nin stratejik önemini ortaya koymuştur:

“...Kal’a-i Tavas karyesinin etraf ve eknâfında mevcut olan yirmi üç karyenin kendisine olan kurbiyyetiyle kurâ-yı mezkûrenin müstemilâtından dolayı kesb edeceği vesa’ate nazaran nahiye merkezi ittihâzı ahâlice muhassenât-ı ‘adîdeyi mucib ve sevkîyât-ı askeriyecfevâ’idimüstevcib olduğu gibi Tavas Redif Taburu’nun Dördüncü Bölük Dâiresini teşkil eden karyelerle bölük-i mezkûrun merkezi bulunmasına ve ‘inde’l-hâce vukû’ bulacak tecemmü’ ve sevkü’l-ceyşde görülecek yüsr (kolaylık) ve

sür'ate binâen nahiye merkezi ittihâzi ehemmiyet ve fevâ'id-i mutlakayı câmi' bulunduğu dermeyân olunmuş olduğundan cevâben savb-ı 'âli-i dâverîlerine izbâbı Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Dâ'iresinden ifâde ve sâlifü'z-zikr evrâk takımıyla leffen i'âde kılınmağın..." (BOA., ŞD., 1312: 1390/20; Bkz: Ek 7).

Üçüncü ordunun cevabî yazısından anlaşıldığı üzere Kale, öncelikle Tavas Redif Taburu'nun 4. Bölüğü'nün merkezi olması nedeniyle büyük bir askerî öneme sahipti.² Buradaki askeri birliğin mevcudiyeti, Kale'nin güneyde merkez kazaya uzak olan köylere yakınlığı ve Tavas kazası ile Muğla sancağı arasındaki stratejik konumundan ileri gelmekteydi. Nitekim, Seraskerlik, Kale'nin asker toplama ve sevkیات açısından büyük öneme sahip bulunduğu ve bir çok faydasının olacağına dikkat çekerek, buranın nahiye merkezi olmasının bir zaruret olduğunu belirtmiştir.

Nihayette Kale'nin nahiye olması için vilayetçe yapılan başvuru, Dâhiliye Nezareti'nin 14 Zi'l-ka'de 1310 (30 Mayıs 1893) tarihli tezkiresi ile Şûrâ-yı Devlet'e havale edilmiştir. Şûrâ-yı Devlet'te mesele idarî, malî, askerî, demografik ve ulaşım bakımından değerlendirilmiş, hazırlanan mazbatada da Kale'nin nahiye merkezi olması elzem görülmüştür. Önemine binaen Mazbata'nın olduğu gibi verilmesi yararlı olacağı kanaatindeyiz:

"Tavas kazâsına merbût Kal'a-i Tavas karyesinin cesâmetden ve merkez kazâyâ bu'dundan bahsle nahiye merkezi ittihâzı hakkında ba'zı ifâdeyi hâvi Dâhiliye Nezâreti'nde takdim olunub Şûrâ-yı Devlet'e havâle buyurulan 14 Zi'l-Ka'de 310 tarih ve 626 numrolu tezkire melfûfu Aydın Vilâyeti'nin tahrirâtıyla beraber

² Tavas Redif Taburu, 44. Alay'a bağlı bir askerî birlikti. 1311 yılı salnamesi göre Tabur komutanı Binbaşı Adem Vasfi Efendi idi. Bu sırada taburdaki Kolağalığı görevi münhal idi. Bu göreve iki yıl sonra atama yapılmıştır.(SVA, 1313: 355). 1311 yılında taburdaki diğer idarî görevliler ise; kâtip, tüfenkçi ve depo memuruydu. Taburun dört bölüğüne komuta eden ve yüzbaşı ünvanına sahip bölük komutanlarının dışında her bölükte birer Mülâzım-ı Evvel ve Mülâzım-ı Sâni bulunmaktaydı (SVA, 1311: 373-374; Bkz: Ek 5).

Dâhiliye Dâ'iresinde kira'at olundu. Vilâyet-i müşârünileyhânın tahrirâtı me'âlinde zikr olunan Kal'a-i Tavas karyesinin merkez kazâyâ altı saat mesâfede ve yirmi dört kurâyâ merkez ittihâzına vuzûhla müsâ'id bir mevki' ve hâlde bulunduğu buranın nahiye merkezi ittihâz olunduğu hâlde cesâmeti ma'lûm olan Tavas kazâsının umûr-ı tahsiliye ve inzibâtıyesi matlûb-'ali vechle intizâm peydâetmekle beraber mezkûr karyelerin ma'lûmât ve tahsiliye ve sâ'iresi de o nisbetde suhûlet kesb edeceğinden ve bu bâbdaki mesârif-i teşkiliye mukaddemâ ahâli cânibinden ta'ahhüd olunmuş ise de muvahharen bunun ifâsına kudretyâb olmadıklarını beyân etdiklerinden mesârif-i mezbûrenin hazine-i celileden tesviyesi mümkün olmadığı suretde dâhil-i vilâyetdeki nevâhiden doğrudan doğruya kazâyı mezkûrden idâresi kâbil olan birinin lağvıyla mesârifinin mezkûr nahiye teşkilâtına karşılık ittihâzı Denizli sancağı Meclis-i İdâresi'nden mebûs mazbatada iş'âr olunduğu ve fi'l-hakika zikr olunan karyenin nahiye merkezi teşkil ve ittihâzı hâlen ve idâreten muhassenâtı mucib olacağı derkâr olub ancak dâhil-i vilâyetde kâ'in nevâhinin her birisi mevki'en ve hâlen mühim bulunduğu cihetle bunlardan birinin lağvıyla mezkûr nahiye için karşılık tedârîki mümkün olmayacağı gibi sâ'ir suretle de bir çâre tedârîki gayr-i kâbil bulunmuş idüğü beyânıyla nahiye-i mezkûre mesârifinin emsâline tevfikân yeniden hazinece tahsisıyla teşkili iş'âr kılınmıştır. Mezkûr karyenin merkez ittihâzı halinde rabt ve ilhâk olunacak köylerin isimleriyle nerelerden alınacağını senevî kaç gurusu ma'âş masraf tahsisi lâzım geleceğinin buyurulması hakkında sabk eden iş'âra cevâben Nezâret-i müşârünileyhâdan alınan cevâbda nahiye-i mezkûreye ilhâk edilecek yirmi üç kurânın esâmisıyla mesârif-i senevîyesi olan sekiz bin kırk gurusun mikdârını mübeyyin iki kıt'a pusulanın

gönderildiği bildirilmiş olduğu gibi bu bâbdaki mütâla'a-i 'askeriyenin iş'arı hakkında vâki' olan istifsâra dahi makam-ı ser'askerîden gelen cevâbda zikr olunan kurânın rabt ve ilhâk olunacak müstemilât sebebiyle kesb edeceği vus'ata nazaran nahiye merkezi ittihâzı ahâlice muhassenât-ı 'adîdeyi mucib ve sevkîyat-ı 'askeriyece fevâ'id-i müstevcib olmakla beraber Tavas Redif Dördüncü Bölük Dâ'iresi teşkil eden karyelerle bölük-i mezkûrun merkezi bulunmasına ve 'inde'l-hâce vukû' bulacak tecemmü' ve sevkül-ceyşlerde görülecek yüsr ve sür'ate binâen idâresinin nahiye merkezi ittihâzı ehemmiyet ve fevâ'id-i mutlakayı câmi' bulunduğu gösterilmiş ve bu bâbda beyân olunan fevâ'id ve muhassenâta nazaran karye-i mezkûrenin nahiye merkezi ittihâzı münâsib görülmüş olduğundan ber mucib-i istizân icrâ-yı icâbıyla mesârif-i senevîyesi bulunan sekiz bin kırk gurusun üç yüz on bir senesi bûdcesine ilâveten tesviyesi zımında mahalline me'zûniyet ve Sicil-i Nüfus Idâre-i Umûmiyesi'ne ma'lûmât itâsının Dâhiliye Nezâreti'ne havâlesi ve makam-ı ser'askerî ile Maliye ve Defter-i Hakanî nezâretlerine de beyân-ı keyfiyet buyurulması tezekkür ve sâlifü'z-zikr iki kit'a pusula leffen takdim kılındı. Emr ve ferman hazret-i men lehü'l-emrindir. Fi 25 Receb 312 ve fi 10 Kanûn-ı Sâni 310." (BOA., İ.DH. 1321, 9 L. 1312: 3; Bkz: Ek 8).

Kale Tavas'ın nahiye merkezi olması yönünde yürütülen resmi süreç, Şûrâ-yı Devlet'te hazırlanan mazbatanın, 5 Şevval 1312/19 Mart 1311 (1 Nisan 1895) tarihinde Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâ'da görüşülüp Sadaret'e arz edilmesiyle devam etmiştir. Sadaret "İrade-i Seniyye" için aynı tarihli yazı ile konuyu Saraya arz etmiştir. Sadaret'in yazısından 9 gün sonra, 14 Şevval 1312/28 Mart 1311(10 Nisan 1895) tarihinde çıkan "İrade-i Seniyye" ile süreç tamamlanmıştır (BOA., İ.DH. 1321, 9 L. 1312: 4; Bkz: Ek 8).

3. NAHİYE İDARE YAPISININ ORTAYA ÇIKIŞI VE KALE TAVAS NAHİYESİ'NİN İLK YILLARDAKİ İDARESİ

A-1871 ve 1876 Nizamnamelerinde Nahiye İdaresi

Yukarıda değinildiği gibi, 1864 Nizamnamesi'nde nahiyelerin idari yapısı ve organlarına dair herhangi bir düzenleme öngörülmemiştir. 1871 Nizamnamesi'yle etraflı düzenlemelerin yapıldığı nahiyelerin idaresi nahiye müdürüne bırakılmıştır. Nahiye müdürünün hukuken herhangi bir mahkûmiyet ve mahrumiyetinin olmaması, 25 yaşından büyük ve "oldukça" okuyup yazmasının olması gerekirdi (55. madde). Nahiye müdürlerinin ataması, vali tarafından yapılır, Dâhiye Nezareti tarafından onaylanırdı. Müdür, nahiyenin mülki amiri durumundaydı. Adli ve hukuki işlere karışmadıkları gibi köy muhtarının ve ihtiyar meclisinin görevine de müdahale edemezdi. Çünkü nahiye köyün üst idari kademesi durumunda değildi. Nahiyenin üst idari kademesi kaza değil, liva idi (Ortaylı, 2011: 100). Nahiye müdürü, kanun, yönetmelik ve merkezi idarenin emirlerini bölge halkına duyurur, doğum, ölüm, miras ve arazi anlaşmazlıkları konularında muhtarlardan gelen bilgiyi araştırıp bunu kaza kaymakamına bildirirdi. Muhtar ve ihtiyar meclisi üyeleri hakkında halktan gelen şikâyetleri de araştırarak yine kazaya bildirmesi görevleri arasındaydı (56. madde). Ayrıca nahiyede vergi salımı ve toplanması konularından görevli hükümet tahsildarlarına yardım eder; gerektiğinde o yerin güvenliği için zabita makamlarına başvurur ve onlara yardımcı olurdu (57. madde). Nahiye müdürü sahip olduğu görevler itibarıyla, hükümet ile halk arasında eski dönemde ayanların yaptıkları aracılık işini yüklenmiş bulunuyorlardı (Çadircı: 253). Kendisinin başkanı olduğu nahiye meclisi de, nahiyenin işlerinin görüşüldüğü karar organıydı. En fazla dört kişiden oluşan bu meclisin üyeleri, nahiyeye bağlı köylerin idare ihtiyar meclislerinden gelen temsilcilerden oluşmaktaydı (94. madde). Valinin uygun bulunduğu zamanda toplanan nahiye meclisi, nahiye müdürünün başkanlığında yılda dört defa toplanırdı ve toplantının süresi bir haftayı geçmezdi (95. madde). Nahiye meclisinin görevlerini ise şu şekilde sıralamak mümkündür: Ahalinin nakdi ve bedeni

yardımlarını vücuda getirerek binaları ve köyler arasındaki yolları yapmak; nahieye müşterek mera, kışlak, orman ve metruk araziye bakmak ve gözetmek; ziraat, sanat ve ticaretin gelişmesi için köy ihtiyar meclisleri tarafından sunulan teklifleri görüşmek ve karara bağlamak, çift araçlarının ve ziraat hayvanlarının çoğaltılmasını sağlamak, köylerin belediye işlerine dair ortak sorunlarını görüşmek (100. madde).

1876 yılına gelinde nahiye meclisleri, imparatorluğun içinde bulunduğu sosyo-ekonomik nedenlerden dolayı tam olarak örgütlenememiş ve imparatorluk geneline yayılamamıştı. Nihayet, 1876 yılında yabancı devletlerin de müdahalesiyle yeni bir nizamname hazırlanmıştır. Bu nizamnameye göre (Düstur, II, 1289: 33-37) nahiye meclislerinde etnik ve dinî cemaatler belli oranda temsil edilecek, nahiye müdürleri seçimle işbaşına gelecekti. Nahiye müdürünün Osmanlı tebaasından, 35 yaşından büyük, okur-yazar ve senelik 100 kuruş vergi veriyor olması gerekirdi (10, 11 ve maddeler). Nahiye müdürlerinin görev süreleri iki yıl idi. Nahiye meclis üyelerinin ise her sene yarısının değiştirilmesi öngörülmüştü (16. madde). Nizamnamenin en dikkati çeken taraflarından bir de, nüfusu Müslim ve Gayrimüslim olan karma yerlerde nüfus çoğunluğuna hangisi sahipse müdürün o sınıftan, yardımcısının ise diğerinden seçilecek olması idi. Bu tür karma nüfusa sahip yerlerin meclis üyelerini ise taraflar (Müslim ve Gayrimüslimler) yarı yarıya çıkaracaklardı (13. madde). Ayrıca nahiye idaresine yeni ihdas edilen müdür muavini ile bir kâtip atanacaktı (7. madde). Yeni düzenlemelere rağmen nahiyeler yaygın bir şekilde ve tam olarak örgütlenememiş, nizamname hükümlerinin çoğu kâğıt üzerinde kalmıştır (Çadircı: 253; Ortaylı, 2011: 104-106). Öyle ki, Nahiye yönetiminde görülen aksaklıklar, özellikle de kaynak ve yetişmiş

insan gücü sıkıntısı, ilk Meclis-i Mebusan'da da ciddi eleştirilere neden olmuştur (Ortaylı, 2011: 106).

B-Kale Tavas Nahiyesi'nin ilk yıllarındaki idare

Kale Tavas Nahiyesi'nin ilk yıllarındaki idaresine dair Aydın Vilayet Salnamelerinden kısmen bilgi edinebilmekteyiz. Bu salnamelerden, ilk defa 1314 (1896/1897) yılı Vilayet Salnamesinde Kale Tavas Nahiyesi'ne dair bilgiler yer almıştır. 1314 Vilayet Salnamesinde yer alan bilgiye göre Nahiye, Ali Rıza Efendi adındaki müdür tarafından idare edilmektedir. Sonraki yıl Emin Ali Efendi'nin müdürlük görevine getirildiği nahiyenin yönetimi, 1326 (1908/1909) yılına kadar şu müdürlerce gerçekleştirilmiştir.

Tablo 2: 1314-1326 yılları arasında görev yapan Kale Tavas Nahiye Müdürleri (SVA, 1314: 351; 1315: 368; 1316: 349; 1317: 320; 1319: 276; 1320: 280; 1321: 266; 1323: 260; 1326: 548.)

Kale Tavas Nahiyesi	
Yıl	Nahiye Müdürler
1314	Ali Rıza Efendi
1315	Emin Ali Efendi
1316	Emin Ali Efendi
1317	Emin Ali Efendi
1319	Mustafa Galib Efendi
1320	Mustafa Galib Efendi
1321	Mustafa Galib Efendi
1323	Hüsnü Efendi
1326	Ahmed Rif'at Efendi ¹⁸

Tablo 2'de görüldüğü gibi 13 yıllık dönemde Kale Tavas'ta beş nahiye müdürü görev yapmıştır. Salnamelerden 1312-1314 (1894/1895-1896/1897), 1322-1325 (1904/1905-1907/1908) yılları arasını ve 1326 (1908/1909) yılı sonrasını takip edemediğimizden, nahiye müdürlerinin

¹⁸ Ahmed Rif'at Efendi, 23 Şubat 1321/12 Muharrem 1324 (8 Mart 1906)'de göreve başlamıştır. 13 Teşrin-i Evvel 1297 Lefkoşa doğumlu olan Ahmed Rif'at Efendi, ilköğrenimi Lefkoşa Mekteb-i İbtidaisi'nde tamamladıktan sonra Beyrut İdadisi'ne kaydolmuştur. Daha sonra İzmir Mekteb-i İdadî-i Mülkiyesi'ne nakil olarak burayı "Âlâ" derecede bitirmiştir. Hâl Tercümesinden Ahmed Rif'at Efendi'nin, iş/meslek hayatına Salihli

Ziraat Bankası'nda başladığı, daha sonra İzmir Hamidiye Sanayi Mektebi Coğrafya Öğretmenliği göreviyle İzmir Duhan Reji Nezaretî'nde görev yapmış olduğu anlaşılmaktadır. Kendisinin yapmış olduğu görevlerde şikâyetle konu olacak hiçbir durumun vuku bulmamış olması, aksine bulunduğu görevlerdeki "hüsn-i hizmeti" dürüst ve başarılı bir memur olduğunu göstermektedir (Bkz: BOA., DH.SAİD.MEM., 5/2, 1279).

görev süresini kesin olarak tespit edemesek de, müdürlük görev süresinin üç yıl olduğu anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan, Nahiye Müdürünün başkanı olduğu İdare Meclisi'nin kimlerden oluştuğunu ve bunların görev sürelerinin

yukarıda bahse konu olan salnamelerden görmek mümkündür. 1314-1326 (1896/1897-1908/1909) yılları arasında Nahiye Müdürü dışında nahiye İdare Meclisi'nde bulunan üyeler şunlardır:

Tablo 3. Kale Tavas Nahiyesinde Nahiye Müdürü'nün dışında Nahiye İdare Meclisi'ni oluşturan üyeler (SVA, 1314: 351; 1315: 368; 1316: 349; 1317: 320; 1319: 276; 1320: 280; 1321: 266; 1323: 260; 1326: 548).

Kale Tavas Nahiyesi							
Yıl	Nahiye İdare Meclis Üyeleri						
	Tahrirat Kâtibi	Aza	Aza	Nâib (Vekili)	Aza	Aza	Zabıta Vekili
1314	Ahmed Cevdet Efendi	Mustafa Ağa	Hacı Ahmed Ağa	Adil Efendi	Osman Ağa	Mehmed Ağa	-
1315	Efendi	Mustafa Efendi	Hacı Ahmed Ağa	Adil Efendi	Osman Ağa	Mehmed Ağa	Abdullah Onbaşı
1316	Efendi	Mustafa Efendi	Hacı Gümüş Ağa	Adil Efendi	Hacı Ahmed Ağa	Hacı Ahmed Ağa	Münhâl
1317	Hasan Efendi	Mustafa Hakkı Efendi	Abdullah Efendi	+ ¹⁹	Musa Ağa	Hacı İbrahim Ağa	Münhâl
1319	Fehmi Efendi	Hacı Mustafa Efendi	Hacı Ahmed Ağa	-	Musa Ağa	Hacı İbrahim Ağa	-
1320	Fehmi Efendi	Hacı Mustafa Efendi	Hacı Ahmed Ağa	-	Musa Ağa	Hacı İbrahim Ağa	-
1321	Fehmi Efendi	Hacı Mustafa Efendi	Hacı Ahmed Ağa	-	Musa Ağa	Hacı İbrahim Ağa	-
1323	Fehmi Efendi	Hacı Mustafa Efendi	Hacı Ahmed Ağa	-	Musa Ağa	Hacı Ali Ağa	-
1326	Mehmed Salih Efendi	Hacı Mustafa Efendi	Hacı Ali Ağa	-	Musa Ağa	Hacı İbrahim Ağa	-

¹⁹ Naib Vekili'nin bulunduğu belirtilmiş, ancak isim verilmemiştir.

Nahiye'nin 13 yıllık dönemine ışık tutan Tablo 3'göre, Nahiye İdare Meclisi, Nahiye Müdürü'nün başkanlığında Tahrirat Kâtibi, Nâib Vekili ve dört üyeden oluşmuştur. Bu üyelere, 1315 (1897/1898) yılına Zabıta Vekili katılmıştır. Ancak Zabıta Vekili 1318 (1900/1901) yılına kadar Üye olarak görevini sürdürmüştür. Kale Tavas Nahiyesi kazadaki diğer nahiyelerle karşılaştırıldığında, idare heyetinde Nüfus Müdürü, Vergi Müdürü, Sandık Emni, Tapu Kâtibi gibi görevlilerin bulunmaması, Kale Tavas'ta o kurumların teşekkül etmemiş olduğunu göstermektedir. Öte yandan, Kale Tavas'ın idaresinde ilk yıllarda gördüğümüz naiblik müessesesinin nahiyelerin çoğunda tesis edilmiş olan bir müessese olduğunu zikredelim.¹ Kale Tavas idare Meclisi'ndeki Zabıta vekilinin sadece Kale Tavas'a özgü olduğunu, diğer nahiyelerin idaresinde böyle bir görevlinin bulunmadığını da eklemek gerekir.

1319 (1901/1902) yılından itibaren Naib Vekili ve Zabıta Vekili'nin Meclis'te yer almadığı görülmektedir. Naib Vekili'nin görevine devam etmemiş olması Kale Tavas için söz konusuydu; diğer nahiyelerde daha önce Nahiye İdare Meclisi'nde bulunan Naib veya Naib Vekili adındaki görevli görevini ifaya devam etmiştir.² Nahiye İdare meclisi'nde

¹ Örneğin Nahiye merkezi olarak Kale Tavas hakkında ilk bilgi edindiğimiz 1314 tarihli salnamede Denizli'ye tabi kazaların nahiyelerinden Honaz (Merkez kaza), Kadı (Saray kazası) ve İrle (Garbî Karaağaç kazası)'de Naib ya da Naib Vekili bulunurken, Buldan'ın Günay nahiyesinde böyle bir görevli görev yapmamaktaydı (SVA, 1314: 326, 333, 345, 357) salnamesinde bilgi edinemediğimiz, ancak 1317 yılı salnamesinde yer alan Çal'ın Baklan nahiyesinin idare meclisinde ise Naib Vekili bulunmaktaydı (SVA, 1317: 304).

² Örneğin, 1319 yılında Çal Kazasına tabi Baklan nahiyesi ile Saray Kazasına tabi Kadı nahiyesinin idare heyetine bakıldığında, önceki yıllarda olduğu gibi Naib/Naib Vekili, idare meclisindeki görevine devam etmiştir. (SVA, 1319: 263, 271). Her iki nahiyedeki Naib/Naib Vekillerinin, 1320 ve 1321 yıllarında da görevlerine devam ettikleri görülmektedir (SVA, 1320: 267, 274; 1321: 756). Ancak, 1323 ve 1326 yılı salnamelerinde Baklan Nahiyesindeki Naib Vekili görevini devam ettirirken, Kadı nahiyesindeki Naib'e Nahiye idaresinde rastlanamamaktadır (SVA, 1323: 249, 256; 1326: 536, 542).

1319 (1901/1902) yılından itibaren Naib Vekili ve Zabıta Vekili'nin görev almama nedenini, salnamelerden anlamak mümkün değilse de, bunun, söz konusu görevlilerin nahiye idaresine getirdiği mali yükü ilgili olduğu kanısındayız. Zira, Nahiye İdaresi'nin kuruluşu sırasında, burada görev yapacak olanların alacakları maaşın, bölge halkı tarafından karşılanamaması üzerine, bazı tedbirler düşünülmüş ve nihayet hazineye getireceği yük yazışmaların önemli bir konusu olmuş idi.

Nahiye idaresinde görev yapan görevlilerin isimlerine bakıldığında, Tahrirat Kâtibi 13 yıllık süreçte aralıksız olarak görevini sürdürmüştür. Bu, onun görevinde başarılı olduğuna bir işaret olarak kabul edilebilir. Üyelerden Naib Vekili Adil Bey de – 1317 (1899/1900) yılındaki Naib Vekili bilinmemekle beraber- görevini sürekli olarak icra eden görevlilerdendir. Diğer üyelerin üyelik süresine bakıldığında ise; bunun, 1 ila 10 yıl arasında değiştiğini söyleyebiliriz. Bu üyelerden üyelik süresi en az olan üye, sadece 1317 yılında görev yapan Abdullah ağa iken, görev süresi en uzun olan üye ise üyelik süresi 10 yılı bulan Ahmed, Musa Ağa ve İbrahim ağalardır. Bununla beraber İdare Meclis üyelerinin görevlerinin hangi sebeplerden dolayı sona erdiğini tespit edememekteyiz. Ancak, üyelerin görev süreleri dikkate alındığında, bunun uzun bir süreyi kapsadığı kolayca anlaşılmaktadır. Bunun ise Nahiye İdare Meclisi'nde görev yapan beldenin ileri gelenlerinin nüfuzunu devam ettirdikleri anlamına geldiğini söyleyebiliriz.

4. SONUÇ

Kale Tavas, ilk çağlardan bu yana Anadolu'nun iç bölgelerinden Ege ve Akdeniz'e ulaşan yollar üzerinde eski ve stratejik yerleşim merkezlerinden biri olarak önemini devam ettirmiştir. Osmanlı döneminde idarî olarak, 19.yüzyıl ortalarına kadar Menteşe Sancağı'na tâbi bir kaza merkezi olmuşsa da, bu konumunu, zamanla sosyal ve iktisadî bakımdan büyük bir gelişme gösteren Yarengüme'ye bırakmıştır. Ancak, kaza içindeki önemli konumu, 1890'larda onun bir nahiye merkezi haline gelmesini yeniden gündeme getirmiştir. Gerçekten de nüfusu, vergi mükellefiyeti, kendine bağlanacak olan köylere yakınlığı ve askerî bakımdan elde edilecek yararlar

dikkate alındığında, kendisinin nahiye merkezi yapılması için öngörülen teklifin hiç de yersiz olmadığını göstermiştir. Kale Tavas'ın nahiye merkezi haline gelmesiyle gerçekleştirilen idarî yapılandırmada karşılaşılan en ciddi sorun ise, yeni düzenin getireceği malî külfeti

karşılayabilecek kaynak temini olmuştur. Merkezî yönetim, devlet ve halk açısından yarar gördüğü bu düzenlemeye müspet bakmış ve fedakârlık yapma noktasında iyi niyetli davranmıştır.

KAYNAKÇA

I-Arşiv Belgeleri (Başbakanlık Osmanlı Arşivi)

BEO. Sadâret Evrâkı Mühimme Kalemi Evrâkı (A. MKT. MHM.),

436/55, 13 Za. 1285.

Dâhiliye Nezâreti Mektûbî Kalemi (DH.MKT.),

1242/17, 20 S. 1326; 1435/14, 7 Za. 1304.

Dâhiliye Nezâreti Sicill-i Ahvâl İdâresi Memûrin (DH. SAİD. MEM.),

5/2, 1279.

Dâhiliye Nezâreti Tesr-i Mu'âmelât ve Islâhât Komisyonu (DH. TMIK. S.),

55/62, 6 N. 1322; 60/48, 19 N.1323.

İrade Dâhiliye (İ.DH.),

1321, 9 L. 1312.

İrade Meclis-i Vâlâ (İ.MVL.),

456/20464, 07 Ca. 1278.

Meclis-i Vâlâ (MVL.), 617/61, 18 R.1278

Şurâ-yı Devlet Evrâkı (ŞD.),

1390/20, 25 B. 1312.

Yıldız Sadâret Resmî Marûzât Evrâkı (Y.A.Res.),

154/91, 26 S. 1326

II-Sürelî Yayınlar

A-Salnâme-i Vilâyet-i Aydın (SVA):

1308, 1314, 1315, 1316, 1317, 1319, 1320, 1321, 1323, 1326 yılları.

B-Düstur: Birinci Tertib, Cüz-i Evvel, Matbaa-i Amire, 1289.

Düstur: Birinci Tertib, Cüz-i Sâlis, Matbaa-i Amire, 1289.

III-Araştırmalar

Çadırcı, Musa (1991), **Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapıları**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

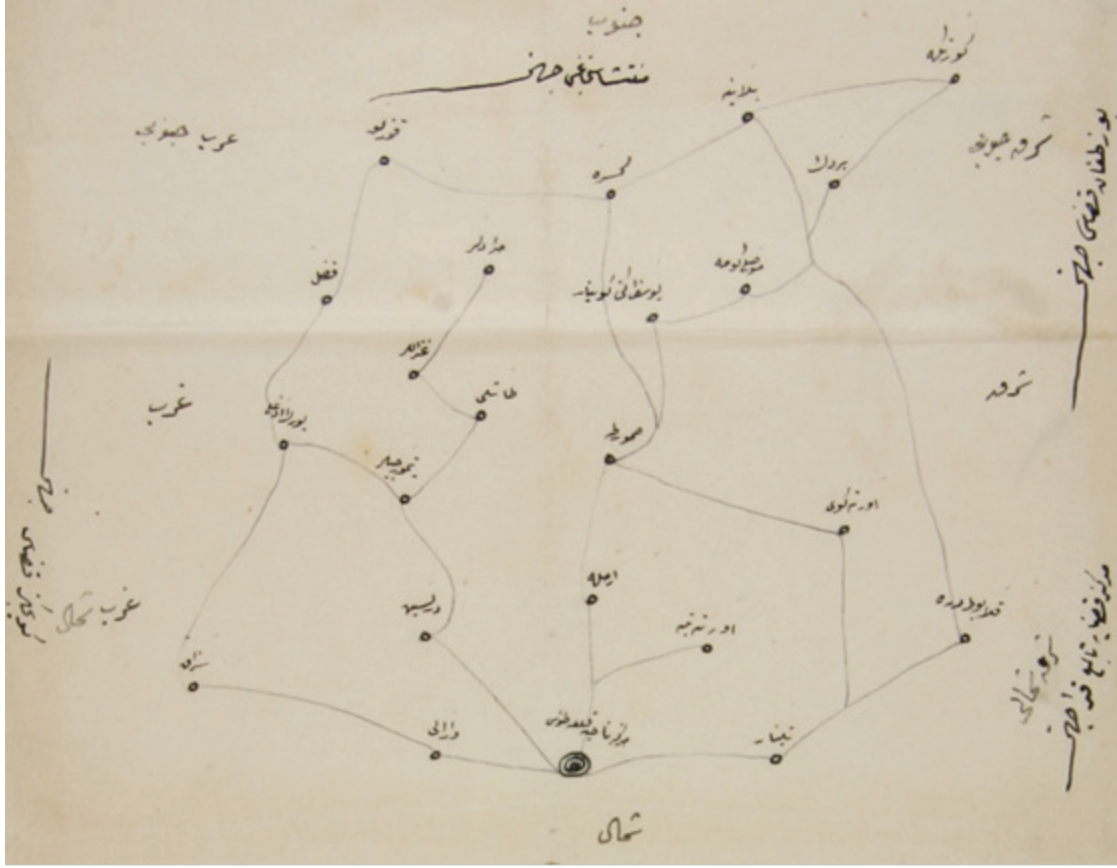
Ebû Abdullah Muhammed İbn Batûta Tancî (2005), **İbn Batûta Seyahatnâmesi**, Çev: A. Sait Aykut, 1.Baskı, Yapı Kredi Yayınları: 2235, İstanbul.

Evliyâ Çelebi b. Derviş Mehmed Zillî (2005), **Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi**, (Hazırlayan: Yücel Dağlı, Seyit Ali Kahraman, Robert Dankoff), c.IX, 1.Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

http://www.kale.bel.tr/30/4/sayfa/Kale_Tarihi.html (Erişim Tarihi: 16.02.2012).

- Kılıç, Y., Başol, S., "Eskiçağ'da Kale-Davaz ve Yöresi", (2-3 Nisan 2012 tarihinde düzenlenen *Kaledavaz Sempozyumu*'na sunulan bildiri metni)
- Kütükoğlu, M. S. (2002), *XIV. Asırda Tavas Kazasının Sosyal ve İktisâdî Yapısı*, Tavas Köy ve Belediyelere Hizmet Götürme Birliği Yayını:1, İstanbul.
- (2007), *XIX. Asır Ortalarında Tavas Kazası*, Elif Kitabevi Milenyum Yayıncılık Ltd. Şti., İstanbul.
- (2010), *Menteşe Sancağı 1830 (Nüfus ve Toplum Yapısı)*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Mellaart, J. (1954), "Report on a Survey of Pre Classical Remains in Southern Turkey", *Anatolia Studies*, Vol.4.
- Ortaylı, İ. (2011), *Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahallî İdareleri (1840-1880)*, 2. Baskı, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

6. EKLER

EK1: Kale Tavas'ın nahiye olduğu sıradaki sınırları (BOA., ŞD., 1390/20, 25 B. 1312).

	Kaza Merkezine (Saat)	Nahiye Merkezine (Saat)	Köyler	Nüfus	Hane
1	8	4	Yusuf Ekini	1.540	318
2	12	8	Kör Teke	784	166
3	11	8	Belâne	1.274	294
4	11	8	Kozluk	1.074	304
5	10	8	Kesre	729	43
6	9	5	Muslugüme	334	67
7	12	8	Fazıl	347	76
8	10	5	Muradlar	322	62
9	8	3	Timucu	347	76
10	9	3	Yörük Oğlu	477	92
11	10	3	Taşlı	221	42
12	8	3	Aramla	417	72
13	12	4	Sazak	611	104
14	8	3	Gazeller	Verilmemiştir	
15	6	2	Dirilsin	350	67
16	5	1	Varallı	454	83
17	6	1	Orta Tepe	277	59
18	5	1	Tinâr	266	85
19	6	-	Kal'a-i Tavas	Verilmemiştir	

EK2: 1308, 1315 ve 1316 yılı Aydın Vilayet Salnamelerine göre Kal'a-i Tavas'a bağlı köylerin nüfusu, kaza ve nahiye merkezine mesafeleri (SVA, 1308: 513-514; 1315: 372; 1316: 353).

Nahiye merkezi ithihaz olunacak Kal'-i Tavas kasabasının ve merkez kazâ olan Yarengüme kasabasıyla tevâbi'âtı kurânın yek digere olan mesâfelerini nâtik cedvelidir		Kale-i Tavas (Nahiye Merkezi)		Tinar	Orta Tepe	Aramla	Sumurta	Varallı	Sazak	Dirilsin	Yörükoğlu	Timurcular	Taşlı	Fazıl	Gazeller	Muradlar	Kozluk	Yusuf Ekini	Muslugüme	Kesre	Beded Bey	Belâniye	Kör Teke	Kal'abut Dere	Orta Köy	Yarengüme (Kaza Merkezi)	(Kaza Merkezi)
		6	6	6	8	8	8	6	11	8	10	9	9	10	9	10	12	8	8	10	11	11	12	8	8	6	
		4	4	4	4	4	1	5	8	5	5	6	5	7	6	6	3	1	1	3	4	4	4	4	4	4	4
		8	8	8	6	6	4	8	8	7	6	7	7	6	7	5	3	4	4	3	1	1	3	2	1	4	4
		8	7	8	6	6	4	8	8	8	7	7	7	6	7	6	7	4	4	4	1	1	3	4	4	8	8
		8	7	8	6	6	4	8	8	8	7	7	7	6	7	5	1	4	4	-	1	-	3	4	4	8	8
		4	4	4	4	4	1	5	8	5	5	6	5	5	6	6	3	1	-	4	4	4	1	1	4	4	
		4	4	4	4	4	1	5	8	5	5	6	5	5	6	6	3	-	1	3	3	4	4	1	1	4	
		7	7	7	5	4	4	7	7	6	6	7	6	5	6	7	-	4	4	4	1	1	4	4	4	7	
		3	4	3	4	4	4	4	4	3	2	2	3	1	2	-	5	4	4	4	1	2	4	4	4	10	
		3	4	3	5	2	2	2	3	2	2	2	1	1	-	1	3	2	2	4	4	5	5	2	2	9	
		8	9	7	7	3	3	7	6	6	4	3	3	-	3	2	5	3	3	4	4	6	6	3	3	12	
		3	4	3	4	3	3	4	4	3	2	2	-	3	3	2	2	3	3	4	4	2	4	3	3	9	
		2	3	2	3	5	5	2	3	3	1	-	2	2	2	1	6	5	5	4	4	6	6	5	5	9	
		3	4	2	4	5	5	2	3	3	-	1	2	3	2	2	5	5	5	4	4	6	6	7	7	10	
		2	3	2	3	5	5	2	3	3	1	-	2	3	2	1	6	5	5	4	4	6	6	7	7	8	
		2	3	2	3	5	3	2	3	-	2	1	3	4	2	2	4	5	5	4	4	6	6	7	7	8	
		4	4	3	5	5	3	2	-	2	2	2	5	5	3	3	7	5	5	5	8	8	9	5	5	11	
		1	2	2	3	4	4	-	2	1	2	1	2	4	2	3	5	4	4	4	7	7	8	4	4	6	
		4	4	3	1	-	-	5	8	5	5	6	5	7	6	6	3	1	3	4	4	4	4	1	1	8	
		3	3	2	-	-	1	3	5	3	3	3	4	5	5	4	3	1	1	4	4	5	5	1	1	8	
		1	1	-	2	2	3	2	3	2	2	2	3	4	2	3	4	3	3	5	5	6	6	3	3	6	
		1	-	1	1	1	3	2	3	3	3	2	2	4	3	2	4	3	3	5	5	6	7	3	3	6	
		-	1	1	3	4	4	1	4	3	7	4	6	7	5	5	7	4	4	7	8	8	9	4	4	5	

EK3: Kale Tavas nahiyesine bağlanacak olan köy/lerin birbirine, nahiye ve kaza merkezine olan yürüyüş mesafesi saat olarak gösteren 23 Ağustos 1309 (4 Eylül 1893) tarihli cetvel (BOA., ŞD., 1390/20, 25 B. 1312).

Tezkire-i Ma'rûza Suretidir

Dâhiliye Nezâret-i Celilesinden vârid olub Şûrâ-yı Devlet'e havâle olunan tezkire üzerine Mülkiye Dâ'iresi'nden kaleme alınan ve leffen 'arz ve takdim kılınan mazbatada Aydın Vilâyeti'ne tâbi' Tavas Kazâsına bağlı Kör Teke karyesinin Bozdoğan Kazâsına; Kozluk, Kesre, Belânye, Yörük, Muradlar Gazeller, Taşlı ve Yörükoğlu karyelerinin Muğla'ya tahvil-i irtibatları mu'amelât-ı umûmiyece mucib kavâ'id ve muhassenât olacağı vechle 'askeriyece de mahzur olmadığı anlaşılması olduğundan mu'amele-i lâzımenin ifâsı lüzûmunun vilâyet-i mezkûreye tebliğinin Nezaret-i müşarünileyhâya havâlesi ve taraf-ı Vâlâ-yı Ser'askerî ile Maliye ve Hakan-ı Defterî Nezâret-i Celilesine Ma'lûmât itâsı lüzûmu gösterilmiş olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i Seniyye-i Hazret-i Hilafetpenâhî şerefsudûr buyurulur ise mentûk-ı münif infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senevârî terkîm kılındı efendim. Fî 24 Muharrem 1326 ve fî 14 Şubat 1323. Sadrazam Ferid

EK4: (BOA., *DH.MKT.*, 1242/17, 20 S. 1326).

44. ALAYIN 4. TAVAS REDİF TABURU

Binbaşı: Adem Vasfi Efendi

Kolağası: Münhal

Kâtib: Halil Hilmi Efendi

Tüfenkci: Tevfik Usta

Depo Memuru: Mülâzım-ı Sâni Ali Efendi

Birinci Bölükte: Yüzbaşı Ahmed Şakir Efendi

Mülâzım-ı Evvel İshak Efendi

Mülâzım-ı Sâni Mehmed Efendi

İkinci Bölükte: Yüzbaşı Elmas Ağa

Mülâzım-ı Evvel İbrahim Ağa

Mülâzım-ı Sâni Mehmed Efendi

Üçüncü Bölükte: Yüzbaşı Mehmed Ağa

Yüzbaşı İslâm Ağa

Mülâzım-ı Sâni Hacı Bayezid Efendi

Dördüncü Bölükte: Yüzbaşı Bekir Efendi

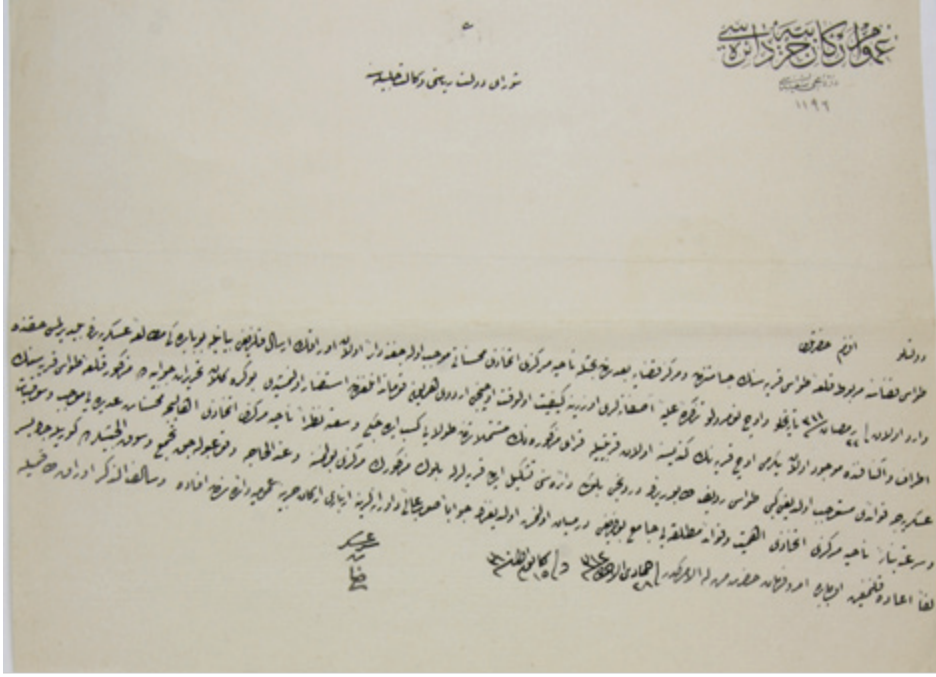
Mülâzım-ı Evvel Bekir Ağa

Mülâzım-ı Sâni Ali Ağa

EK5: *Sâlname-i Vilâyet-i Aydın, 1311: 373-374.*

The image shows a handwritten document with a grid of 12 sections. Each section contains a title, a total value, and a breakdown of taxes and population. The titles are: 1. قديمه قريسي (Old Village of Qadimiye), 2. صولج كوي قريسي (Sulj Koy Village), 3. قديمه قريسي (Old Village of Qadimiye), 4. قديمه قريسي (Old Village of Qadimiye), 5. قديمه قريسي (Old Village of Qadimiye), 6. قديمه قريسي (Old Village of Qadimiye), 7. قديمه قريسي (Old Village of Qadimiye), 8. قديمه قريسي (Old Village of Qadimiye), 9. قديمه قريسي (Old Village of Qadimiye), 10. قديمه قريسي (Old Village of Qadimiye), 11. قديمه قريسي (Old Village of Qadimiye), 12. قديمه قريسي (Old Village of Qadimiye). The breakdowns include: اجمالي (Total), اناث (Females), اطفال (Children), and اعمام (Males). The total values are: 1. 1758, 2. 2799, 3. 1797, 4. 1800, 5. 1800, 6. 1800, 7. 1800, 8. 1800, 9. 1800, 10. 1800, 11. 1800, 12. 1800. The breakdown values are: 1. اجمالي: 1800, اناث: 114, اطفال: 14, اعمام: 672; 2. اجمالي: 2879, اناث: 170, اطفال: 170, اعمام: 1539; 3. اجمالي: 1800, اناث: 122, اطفال: 122, اعمام: 556; 4. اجمالي: 1800, اناث: 114, اطفال: 114, اعمام: 572; 5. اجمالي: 1800, اناث: 114, اطفال: 114, اعمام: 572; 6. اجمالي: 1800, اناث: 114, اطفال: 114, اعمام: 572; 7. اجمالي: 1800, اناث: 114, اطفال: 114, اعمام: 572; 8. اجمالي: 1800, اناث: 114, اطفال: 114, اعمام: 572; 9. اجمالي: 1800, اناث: 114, اطفال: 114, اعمام: 572; 10. اجمالي: 1800, اناث: 114, اطفال: 114, اعمام: 572; 11. اجمالي: 1800, اناث: 114, اطفال: 114, اعمام: 572; 12. اجمالي: 1800, اناث: 114, اطفال: 114, اعمام: 572.

EK6: Kale Tavas ve köylerinin vergi ve nüfusunu gösteren 13 Ağustos 1309 (25 Ağustos 1893) tarihli defterin ilk sayfası (BOA., İ.DH., 1321/1312 L.9, 14 L. 1312).

EK7: Kale Tavas'ın Nahiye Merkezi olması yönünde askerî görüşü açıklayan Umûm Erkân-ı Harbiye Dairesi'nin 28 Cemâziye'l-evvel 1312 tarihli yazısı (BOA., ŞD., 1390/20, 25 B. 1312).

EK8: Kale Tavas'ın Nahiye Merkezi haline gelişine dair 25 Recep 1312 (22 Ocak 1895) tarihli Mazbata (BOA., İ.DH., 1321/1312 L.9, 14 L. 1312).